

voorbereid door Einar Sies en Joke Vermeulen

Inleiding

Kerst, Pasen en Pinksteren, de drie grote feesten op de christelijke kalender.

Van deze drie wordt Pinksteren toch wel als minder belangrijk gezien dan Kerst en Pasen, zeiden we tegen elkaar bij de voorbereiding.

Kerst en Pasen zijn gebleven in de post-christelijke samenleving, Pinksteren niet: na de kerstballen, kerststallen, kerststollen, paashazen en paaseieren zie je nauwelijks pinkstervlammetjes of geestkoekjes in de winkel. Maar in de taal zijn er, misschien wel enigszins verrassend, toch nog wel uitdrukkingen die verband houden of kunnen worden gedacht met wat op Pinksteren gebeurde.

Luister maar: Eerst waren we niet zo *geïnspireerd*¹, maar toen we eenmaal *de geest kregen* raakten we helemaal *in vuur en vlam* en de *vonk* sloeg over op alle aanwezigen. Er woei een nieuwe *wind* door de zaal.

Dat geeft aan dat Pinksteren misschien toch meer leeft dan we denken, Pinksteren het feest van geest en vuur.

Daarover zullen we het vandaag hebben – over geest en vuur. We zullen dat doen doen aan de hand van enkele Schriftlezingen gevolgd door korte kanttekeningen.

Lezing: [Genesis 1:1-2](#)

Geest

Het woord geest komt door de hele bijbel heen voor.

Al in de tweede zin van de bijbel, als er nog niets is geschapen, staat er: Gods *geest* zweefde over het water. De schrijvers hebben daarmee denkkelijk willen aangeven dat de aarde al van het allereerste begin vervuld was van het Goddelijke.

Ik leerde het Hebreeuwse woord voor geest van Maria de Groot toen de Ekklesia nog jong was: *Roeach*. Het betekent wind, geest, adem. Gods geest: *Roeach Elohim*.

Je zou dus ook kunnen vertalen de adem van God zweefde over het water. Naast *Roeach Elohim* spreekt de bijbel ook vaak van *Roeach Hakodesj*, 'heilige geest'. Het is opvallend dat de eerste term vooral in het Oude testament wordt gebruikt, de tweede term vooral in het Nieuwe Testament.

Waarom dat zo is, weet ik niet; in feite zijn beide synoniem. Geest van God of heilige geest:

De Eeuwige ademt uit en wij ademen die adem in, als het goed is. Dat is wat de schrijvers van de bijbel ons willen zeggen.

Maar wat ademen wij dan in? Daarover meer bij de volgende Schriftlezing.

Lezing: [Lukas 3: 7-16](#) en [21-22](#)

Jezus krijgt de Geest

Wat ademen wij in, als we de geest krijgen? Daarover zegt Johannes, heel concreet:

Als je leven wilt in de geest van God dan moet je het volgende doen:

heb je twee stel onderkleden? deel dan met wie er geen heeft;

en doe dat ook met eten;

vraag niet meer belasting dan terecht is;

neem genoeg met je loon,

pers niemand af en laat je niet omkopen.

1 Inspiratie: van het Latijnse *in spiritu* dat iets als in de geest of inblazing betekent.

De mensen die Johannes hoorden en vast van plan waren in die geest te leven lieten zich door hem dopen; een ritueel dat nog steeds wordt gebruikt - waarbij wordt afgewassen wat je van God afhoudt, zodat je schoon een nieuw leven kan beginnen.

Ook Jezus laat zich dopen.

En dan krijgt Jezus de geest. De geest – adem van God - is onzichtbaar, daarom laat de bijbel de geest neerdalen als iets tastbaars, als een duif.

De duif – die na de zondvloed aan Noach liet zien dat de aarde weer bewoonbaar was, dat Gods geest er weer woonde.

Zoals in Genesis wordt verteld hoe de adem van de Eeuwige vanaf het begin de aarde vervulde, zo wordt hier verteld dat Jezus vanaf het begin vervuld is van die geest van God.

En om daar vooral geen misverstand over te laten bestaan, wordt dat alles nog eens bevestigd door een stem uit de hemel: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.'

Lied van een messias

Het leven van Jezus eindigt aan het kruis. De geest is weg, lijkt het.

Wanhoop heerst. Over die wanhoop gaat lied 444 uit het Verzamel liedboek:

Ik wou een tuin, ik moest in een woestijn
waar bloemen stenen, vogels slangen zijn.
De rotsen die ik met mijn handen sloeg
gaven de honing niet waarom ik vroeg.
Geen schaduw viel, geen engel die mij schonk
het eeuwig leven van een waterdronk.

Ik zat aan tafel en verdeelde brood.
Niet een der velen werd mijn reisgenoot.
Ik plengde tranen in een rozenperk.
De wereld redden is geen vrolijk werk.
Ik zag een steenrots, als een mensenkop,
een mensenschedelplaats, moest ik die op?

Ik hing. Ik was nog nooit zo hoog geweest.
Ik riep mijn God, mijn God. Ik werd ontgeest.
Een geur van bloemen werd mij aangedaan -
had ik de Schriften dan toch goed verstaan?
'Roep jij, Ik antwoord', was mij toegezegd.
Toen werd een steen over mij heen gelegd.

Stilte

Lezing:

Alles is voorbij. De dood heeft het laatste woord, lijkt het.

Maar dan: op Pasen wordt het de leerlingen duidelijk dat de dood van Jezus niet het einde is. En op Pinksteren blijkt: de geest is niet stuk te krijgen.

Ik lees jullie [Handelingen 2: 1-4](#)

Geest en vuur

De adem van god is overal, maar je ziet er meestal niets van.

Heel soms verdicht die adem zich, condenseert, en wordt zichtbaar.

Het is het Joodse Wekenfeest, zeven weken na Pesach, als de leerlingen de adem van de Eeuwige in heel hun lijf ervaren. Hun hoofden staan in vuur en vlam, ze zijn buiten zinnen door deze overweldigende ervaring. En tegelijk zijn ze nuchterder en helderder dan ooit – voor iedereen verstaanbaar.

Dan stapt Petrus naar voren en houdt een vlammend betoog.
Daarop laten velen – de bijbel spreekt over 3000 mensen op die ene dag – zich dopen.
Net zoals dat enkele jaren eerder bij de Jordaan gebeurde.

De gedachte dat de dood van Jezus het einde is, is definitief voorbij.
Het is als een opnieuw geboren worden voor de leerlingen en voor allen die zich bij hen aansluiten,
een nieuwe bezieling. Handelingen 2 zegt daarover:

'Allen die het geloof hadden aanvaard, bleven bijeen en hadden alles gemeenschappelijk. Ze verkochten al hun bezittingen en verdeelden de opbrengst onder degenen die iets nodig hadden. Elke dag kwamen ze trouw en eensgezind samen in de tempel, braken het brood bij elkaar thuis en gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud en vol vreugde. Ze loofden God en stonden in de gunst bij het hele volk'.

De Joden vieren op het Joodse Wekenfeest het ontvangen van de Thora bij de berg Sinai. De jonge gemeenten rond de apostelen gingen daarnaast ook het ontvangen van de Geest vieren. En toen er steeds meer niet-Joden tot die gemeenten toetraden, raakte de Joodse betekenis van het feest op de achtergrond. De naam veranderde van het Hebreeuwse Sjavoeot, Wekenfeest, in het Griekse Pentèkostè dat 50e dag betekent – de 50e dag na Pesach – Pasen. Van dat woord Pentèkostè is ons woord Pinksteren afgeleid.

Pinksteren kan nog elke dag gebeuren. Het kan nog elke dag gebeuren dat mensen in vuur en vlam staan – geïnspireerd zijn, dat betekent letterlijk in de geest zijn, en anderen inspireren.
Dat hoeft geen mensen te zijn die lid zijn van een kerk, een synagoge of een moskee. De adem van de Eeuwige is overal en vraagt geen doopbewijs, enkel een open mind.

In vuur en vlam

Tot slot willen we twee geïnspireerde vrouwen noemen, vrouwen uit één stuk, vrouwen 'in vuur en vlam' voor hun ideaal, vrouwen die ook voor ons een inspiratie kunnen zijn.

De eerste is Wilhelmina Drucker, die leefde van 1847 tot 1925. Haar hele leven stond in dienst van de vrouwenstrijd en de strijd voor vrouwenkiesrecht.

Ze streed vurig tegen het idee dat de vrouw slechts bedoeld is om kinderen te baren en te verzorgen. Ook maakte zich sterk voor de positie van ongehuwde moeders en pleitte ze voor vrije verstrekking van voorbehoedsmiddelen.

Om haar radicale en onverzettelijke houding kreeg ze de bijnaam IJzeren Mina.

Dat nu honderd jaar geleden vrouwenkiesrecht werd ingevoerd is mede aan haar bezieling en vasthoudendheid te danken.

De groep Dolle Mina heeft zich naar haar genoemd.

De tweede vrouw die we willen noemen is Nasrin Sotoudeh, een Iraanse advocate en mensenverdediger.

Als je verstandig bent in Iran houd je je aan de regels van de Islamitische staat en bemoei je je niet met mensenrechten. Dat geldt zeker voor advocaten.

Maar voor Nasrin gaat het er niet om wat verstandig is, maar wat rechtvaardig is.

Ze verdedigde in 2009 mensen die om politieke redenen gevangen werden gezet en moest daarvoor in 2010 zes jaar de gevangenis in.

Toen ze onverwacht in 2013 vervroegd werd vrijgelaten ging ze meteen door met haar werk. 'Nasrim buigt nooit', zei een medestander, 'ongeacht de consequenties voor haar'. Vorig jaar werd ze opnieuw gearresteerd en veroordeeld tot 38 jaar cel en 148 zweepslagen. Ze is getrouwd en heeft een zoon en een dochter.

[Meer over Wilhelmina Drukker en Nasrim Sotoudeh]

Wilhelmina Drukker (1847-1925) werd in Amsterdam geboren als dochter van een ongehuwde moeder en een bankier. Ze groeide met haar moeder en zus op in armoedige omstandigheden. Haar vader, Louis Drukker, heeft haar nooit erkend; hij gaf haar en haar zus wel een minimale vergoeding. Demonstratief droeg ze zijn naam en niet die van haar moeder.

Als feministe richtte ze diverse vrouwen-tijdschriften op. Het bekendst was *Evolutie*. Zij schreef er de meeste artikelen voor. Het heeft tot kort na haar dood bestaan.

In 1889 richtte ze met andere vrouwen de Vrije Vrouwenvereniging (VJV) op en in 1894, samen met Aletta Jacobs, de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht (VVK).

Drukker verzette zich met name tegen het heersende idee dat de vrouw enkel bedoeld is om kinderen te baren en te verzorgen. Ook maakte ze zich sterk voor de positie van ongehuwde moeders en pleitte ze voor een vrije verstrekking van voorbehoedsmiddelen.

Ze werd over het algemeen gezien als zeer radicaal. Eén van haar bijnamen was dan ook 'Ijzeren Mina'.

Door de vrouwenbeweging werd zij op handen gedragen. Bij haar begrafenis waren alle vrouwenverenigingen vertegenwoordigd.

Nasrim Sotoudeh (1963 Teheran) is advocaat en mensenrechtenverdediger. Ze bemoeide zich actief met de beweging voor vrouwenrechten en vertegenwoordigde activisten voor vrouwenrechten voor de rechtbank.

Ze verzette zich tegen de doodstraf en trad op als advocaat van verschillende ter dood veroordeelden, waaronder jongeren die hun misdad deed hebben begaan voor zij achtien werden. Voor hen organiseerde ze ook acties buiten de rechtszaal, in een enkel geval met succes.

Zij verdedigde ook mensen die in juni 2009 in de verkiezingstijd waren gearresteerd bij demonstraties; onder hen Nobelprijswinnares Shirin Ebadi.

In 2010 werd ze wegens 'samenzwering tegen de nationale veiligheid' veroordeeld tot 6 jaar cel. Na haar vervroegde vrijlating in 2013 ging ze door met haar mensenrechtenwerk. Zo verleende ze rechtskundige bijstand aan vrouwen die werden geslagen en gevangengezet omdat zij in 2018 op straat demonstratief hun hoofddoek hadden afgedaan. Ze verscheen zelf ook een keer ongesluiert in de rechtszaal.

In juni 2018 werd ze opnieuw gearresteerd en in maart 2019 veroordeeld tot 38 jaar cel en 148 zweepslagen voor beschuldigingen als "samenzwering tegen de nationale veiligheid", "propaganda tegen de staat", "spionage", "het aanzetten tot corruptie en prostitutie", "het zich in het openbaar vertonen zonder sluier", en "het verdedigen van vrouwen die hebben verkozen de sluier af te doen".